

Kaksikielisten päiväkotien lapset kielten osaajina ja oppijoina

Anu Palojärvi

Millaisia ajatuksia kaksikielistä toimintaa toteuttavien päiväkotien lapsilla on omasta kielten osaa-misesta sekä kielten oppimisesta? Mitä kieliä lapset haluaisivat oppia ja miksi? Tässä artikkelissa tarkastelen sitä, millaisia ajatuksia kielikylpypäiväkodin, kielipesäpäiväkodin ja englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapsilla on kielten osaamisesta ja oppimisesta. Artikkelini perustuu Kieliverkoston käynnistämään tutkimushankkeeseen, jossa tarkastellaan sitä, millaisia käsityksiä päiväkotikäisillä lapsilla on heidän omasta kielitaidostaan sekä kielten oppimisesta ja käyttämisestä. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin lasten näkökulma ja ääni kielten osaamiseen, oppimiseen ja käyttämiseen liittyvissä teemoissa. Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Vaasan yliopiston ja Jyväskylän yliopiston kielten laitoksen kanssa.

Globalisaation myötä kielten oppiminen ja useiden kielten käyttöön liittyvät taidot ovat tulleet entistä keskeisimmiksi (ks. esim. Garcia 2009). Monikielisyys ja monikulttuurisuus näkyvät jo päiväkotikäisten lasten maailmassa monin tavoin. Ulkomaanmatkat, eri kieliä puhuvien ihmisten kohtaaminen sekä median kautta saadut kokemukset eri kielistä ja kulttuureista ovat arkipäivää monen lapsen elämässä. (Ks. esim. Lainiala & Säävälä 2012; Koivusalo-Kuusivaara 2007.) Kaksikielistä toimintaa toteuttavissa päiväkodeissa lapsilla on myös mahdollisuus oppia uutta kieltä toiminnan ja vuorovaikutuksen kautta päiväkodin arjessa (ks. esim. Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007; Garcia 2009; Mård-Miettinen & Palviainen 2014). Tästä huolimatta sitä, mitä päiväkotikäiset lapset itse ajattelevat kielten oppimisesta ja osaamisesta, ei ole

aiemmin juurikaan tutkittu.

Koululaisten kielen oppimista ja siihen liittyviä käsityksiä tarkastelevissa tutkimuksissa on havaittu, että koululaiset ajattelevat usein, että kieliä opitaan lähinnä koulussa ja kirjoista lukemalla (Aro 2009; Aro 2012; ks. myös Skinnari 2012; Dufva ym. 2011). Koululaiset yhdistävät siis kielten oppimisen usein formaaliin kieltenopetukseen. Tästä huolimatta kieliä voidaan oppia monin tavoin ja monissa paikoissa, minkä vuoksi myös lapsilla, joilla ei ole kokemusta formaalista kieltenopetuksesta, voi olla monenlaisia kokemuksia kielistä ja kielten oppimisesta ja osaamisesta (Mård-Miettinen, Kuusela & Kangasvieri 2014). Millaisena kielten oppiminen näyttäytyy kaksikielistä toimintaa toteuttavissa päiväkodeissa? Entä millainen rooli päiväkodilla ja sen toiminnalla on kielten oppimisen kontekstina lasten ajatuksissa?

Tässä artikkelissa keskityn tarkastelemaan sitä, millaisia käsityksiä ja ajatuksia kaksikielisten päiväkotien lapsilla on kielten osaamisesta ja oppimisesta. Vertailen keskenään kotimaiseen kieleen keskittyvien päiväkotien ja vieraaseen kieleen keskittyvän päiväkodin lasten ajatuksia ja käsityksiä. Kotimaiseen kieleen keskittyviä päiväkoteja edustavat tässä artikkelissa ruotsinkielinen kielikylpypäiväkoti ja saamenkielinen kielipesäpäiväkoti ja puolestaan vierasta kieltä painottavaa päiväkotia edustaa englanninkielistä toimintaa toteuttava päiväkoti. Artikkelissani esittelen muun muassa sitä, mitä kieliä näiden päiväkotien lapset kertoivat osaavansa sekä mitä kieliä he haluaisivat oppia. Lisäksi kuvaan lasten ajatuksia ja käsityksiä siitä, miten he ovat oppineet kieliä ja miksi he haluaisivat oppia uusia kieliä.

Tutkimusaineisto

Tutkimuksessa haastateltiin 5–6-vuotiaita lapsia eri puolilla Suomea sijaitsevissa päiväkodeissa. Haastattelut tehtiin suomenkielisissä päiväkodeissa sekä erilaisissa kaksikielistä toimintaa toteuttavissa päiväkodeissa eli kielikylpypäiväkodissa, kielipesäpäiväkodissa ja englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa. Tässä artikkelissa tarkastelen kaksikielistä toimintaa toteuttavien päiväkotien aineistoa eli yhteensä 44 lapsen haastatteluja. Kielikylpypäiväkodissa haastateltiin 17:ää lasta ja kielipesäpäiväkodissa neljää lasta eli kotimaisiin kieliin keskittyvistä päiväkodeissa haastateltiin yhteensä 21:ä lasta. Englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa puolestaan haastateltiin 23:a lasta. Englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa kaksikielinen opetus tapahtuu pääasiassa siten, että yksi päiväkodin varhaiskasvattajista puhuu lapsille englantia, mikä tuo oman erityispiirteensä kyseisen päiväkodin toimintaan. Tämä on myös hyvä pitää mielessä lasten vastauksia

tarkasteltaessa.

Haastatteluaineisto kerättiin näissä päiväkodeissa vuosina 2012 ja 2014, ja haastattelijana toimi joko tutkija tai päiväkodissa toimiva varhaiskasvattaja. Haastattelut toteutettiin strukturoituina haastatteluina. Samalla lapsia pyydettiin piirtämään kuva itsestään oppimassa kieliä sekä kertomaan kuvasta. Osa haastatteluista toteutettiin yksilohaastatteluina ja osa parihaastatteluina. Aineisto on analysoitu fenomenografisen analyysin avulla, pyrkien kuvaamaan ilmiötä niin kuin lapset ne ymmärtävät (ks. lisää *Miettinen, Kuusela & Kangasvieri 2014*). Lasten omia pohdintoja pyritään tuomaan esiin artikkelissa myös nostamalla esiin lainauksia lasten puheesta. Lasten ajatuksia lainatessani käytän lapsista keksittyjä nimiä, jotta heidän anonymiteettinsä säilyy.

Lapset kielten osaajina

Kotimaisen ja vieraan kielen opetukseen päiväkodissa osallistuvien lasten kielimaailma näyttäisi usein olevan kaksi- tai monikielinen. Haastatteluissa lapset kertoivat osaavansa yhdestä neljään eri kieltä. Useimmat kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapsista (17/21) kertoivat osaavansa kahta tai kolmea kieltä. Puolestaan englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapsista suurin osa (19/23) kertoi osaavansa yhtä tai kahta kieltä. Vaikka englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapsista moni (12/21) kertoi osaavansa vain yhtä kieltä, joka lähes poikkeuksetta oli englanti, osasivat lapset myös suomea, sillä haastatteluissa he puhuivat suomeksi. Voidaan siis todeta, että sekä kotimaisen että vieraan kielen opetukseen osallistuvat lapset usein osaavat useampaa kuin yhtä kieltä, vaikka näiden ryhmien välillä oli hieman eroa siinä, kuinka montaa kieltä lapset kertoivat osaavansa. Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapsista suurin osa kertoi osaavansa useampia kieliä kuin mitä englanninkieliseen toimintaan osallistuvat lapset mainitsivat osaavansa.

Lähes kaikki (40/44) lapset mainitsivat osaamiensa kielten joukossa päiväkodissa käytettävän kielen. Sen sijaan suomen kieltä ei aina mainittu, vaikka kaikki lapset puhuivat haastatteluissa suomea ja suomi oli myös useimpien lasten äidinkieli. Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapsista kolmasosa (7/21) ei maininnut osaavansa suomea, kun taas englanninkieliseen toimintaan osallistuvista lapsista jopa noin kaksi kolmasosaa (15/23) ei maininnut osaavansa suomea. Näyttäisikin siltä, että suomen kielen osaamista ei aina tiedosteta tai ainakaan mainita, kun taas päiväkodissa harjoiteltavan kielen osaamisesta oltiin melko tietoisia. Huomionarvoista on myös se, että kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapsista huomattavasti useampi mainitsi osaavansa suomea kuin englanninkieliseen toimintaan osallistuvista lapsista. Tämä

antaa aiheen pohtia, tuleeko kahden kielen osaaminen enemmän esiin kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa vai ovatko kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapset jostain muusta syystä tietoisempia oman äidinkielen osaamisesta. Bergrothin (2007) mukaan kielikylvyssä painotetaan kodin roolia äidinkielen tukijana, mikä voi osaltaan vaikuttaa siihen, että kielikylpypäiväkotien lapset tiedostavat paremmin oman äidinkielen osaamisen.

Päiväkodissa käytettävän kielen ja suomen lisäksi moni lapsista mainitsi myös yhden tai muutaman muun osaamansa kielen. Muista kielistä kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapset mainitsivat useimmin osaavansa englantia (8/21), jonka jälkeen eniten mainintoja saivat saksa (2/21) ja kreikka (2/21). Toisin sanoen englanti oli selvästi osatuin kieli kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa päiväkodissa käytettävän kielen ja suomen jälkeen. Tästä voitaneen päätellä, että englannin kielen vahva asema yhteiskunnassamme näkyy myös lasten elinpiirissä ja englantia osaavat nekin lapset, joiden päiväkodissa käytetään muuta kieltä kuin englantia. Englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa puolestaan englannin ja suomen jälkeen useimmin osatuiksi mainitut kielet olivat espanja (3/23) ja kiina (3/23). Voidaan siis huomata, että englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa mikään yksittäinen kieli ei noussut selkeästi muita osatummaksi.

Muita kieliä, joita yksittäiset lapset päiväkodeissa kertoivat osaavansa, olivat muun muassa saksa, arabia, kreikka ja hollanti. Osa lapsista siis koki osaavansa myös muita kieliä kuin englantia ja muutamat lapsista mainitsivat jopa sellaisia kieliä, joiden osaaminen lienee melko harvinaista yhteiskunnassamme. Samaan ryhmään kuuluvilla lapsilla voi siis olla hyvinkin erilaista kielellistä osaamista, eikä osaaminen rajoitu vain päiväkodin toimintakieleen.

Lapset kieltä oppimassa

Lapset kertoivat oppineensa osaamiaan kieliä muun muassa tietyiltä henkilöiltä, kuten vanhemmiltaan ja kavereiltaan, sekä tietyissä paikoissa, kuten päiväkodissa, kotona ja ulkomailla. Päiväkodissa käytettävän kielen oppiminen yhdistettiin yleensä vahvasti päiväkotiin tai siellä toimivaan varhaiskasvattajaan. Englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa monet lapset kertoivat, että he ovat oppineet englantia päiväkodin englanninkieliseltä varhaiskasvattajalta. Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapset puolestaan eivät yleensä yhdistäneet päiväkodissa käytettävän kielen (ruotsi/saame) oppimista kehenkään tiettyyn varhaiskasvattajaan, vaan kertoivat oppineensa ruotsia tai saamea päiväkodissa, hoidossa tai kielikylvyssä/kielipesässä.

Näyttäisikin siltä, että päiväkodissa, jossa useampi kuin yksi aikuinen puhuu toista kieltä, kielen oppiminen yhdistetään vahvemmin päiväkotiin tai kaksikielisestä toiminnasta käytettyyn nimitykseen. Kuitenkin taas päiväkodissa, jossa vain yksi varhaiskasvattajista puhuu vierasta kieltä, kielen oppiminen yhdistetään enemmän tiettyyn henkilöön.

Suomea monet lapset kertoivat oppineensa kotona. Muutamat lapsista myös totesivat oppineensa suomea Suomessa, tietyssä kaupungissa tai yleisesti missä vain ("joka paikassa, kun melkein kaikki puhuu suomea"). Osa lapsista ei nimennyt mitään tiettyä paikkaa, jossa he olisivat oppineet suomea, vaan kertoivat oppineensa suomea pienenä tai pitivät suomen osaamista ikään kuin itsestäänselvyytenä ("no kun mä oon suomalainen"). Lapsilla näyttäisi siis olevan erilaisia tapoja selittää sitä, missä ja miten he ovat oppineet äidinkieltään.

Muita kieliä lapset kokivat oppineensa etenkin toisessa maassa vieraillessaan. Lapset kertoivat usein oppineensa kieltä maassa, jossa kyseistä kieltä puhutaan, kuten seuraavista lainauksista voidaan huomata.

"englannissa ku iskä ja äiti ja me oltiin matkalla ni siellä niin sitten me menttiin vähän semmoseen puhumaan niiden kanssa" – Joanna

"no kreikassa ku me oltiin isin ja mummon kaa nii meidän piti puhua yhdelle kauppiaille ja vielä sitte joilleki toisille" – Niko

Sekä Joanna että Niko siis kokivat oppineensa vierasta kieltä matkalla ollessaan puhumalla muiden kanssa. Kaikki lapset eivät kuitenkaan perustelleet Joannan ja Nikon tavoin, millä tavalla he olivat oppineet kieltä toisessa maassa, vaan saattoivat vain sanoa oppineensa kieltä esimerkiksi Sveitsissä tai Thaimaassa. Matkustelun lisäksi vieraita kieliä opittiin myös vierasta kieltä osaavilta kaverilta, sisaruksilta tai vanhemmilta.

Kielten oppiminen kiinnostaa

Suurin osa lapsista halusi oppia myös uusia kieliä. Yli puolet (29/44) lapsista halusi oppia yhtä tai kahta uutta kieltä. Lisäksi muutamat lapsista halusivat oppia kolmea uutta kieltä ja kaksi totesi haluavansa oppia "kaikkia maailman [kieliä]". Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa into uusien kielten oppimiseen oli hieman suurempi kuin englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapsilla. Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa vain kaksi (2/21) lapsista ei maininnut yhtään kieltä, jota haluaisi

vielä oppia, kun taas englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapsista noin kolmasosa (8/23) ei maininnut mitään kieltä, jota haluaisi oppia.

Lapset olivat kiinnostuneita oppimaan monia eri kieliä. Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapsista monet halusivat oppia englantia (8/21), saksaa (5/21), ranskaa (4/21), venäjää (4/21) ja japania (4/21). Lisäksi yksittäiset lapset mainitsivat haluavansa oppia espanjaa, norjaa, thai-kieltä, kiinaa, kolttaa tai suomea. Englanninkieliseen toimintaan osallistuvista puolestaan useampi lapsi halusi oppia ruotsia (5/23), kiinaa (3/23) ja espanjaa (3/23). Myös muut kielet, kuten saksa, japani, tanska, puola, ranska, venäjä ja englantia, saivat yksittäisiä mainintoja englanninkieliseen toimintaan osallistuvilta lapsilta. Sekä kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa että englanninkielistä toimintaa toteuttavassa päiväkodissa oli siis kiinnostusta monien eri kielten oppimiseen. Yhteenvetona voidaan todeta, että kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa kiinnostus kielten oppimiseen oli jonkin verran suurempi ja keskittyi enemmän samoihin kieliin kuin englanninkieliseen toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla kiinnostus oli hieman vähäisempää ja jakaantui hieman tasaisemmin eri kielten välillä. Lisäksi voidaan huomata, että englannin kieli nousee kiinnostavimmaksi yksittäiseksi kieleksi niiden lasten vastauksissa, jotka eivät osallistuneet englanninkieliseen toimintaan.

Suurimmalla osalla lapsista oli yksi tai useampi selvä syy siihen, miksi he halusivat oppia tiettyä kieltä. Sekä kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapset että englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapset perustelivat haluaan oppia uusia kieliä eniten matkustelulla sekä vieraskielisten kanssa kommunikoinnin mahdollisuudella. Kuten seuraavista lainauksista voidaan huomata, lapset olivat melko tietoisia kielitaidon tarpeesta matkustellessa ja vieraskielisten kanssa kommunikoidessa.

"jos me mennään espanjaan nii sitten voidaan puhua espanjaa" – Viljami

"jos joku saksalainen joskus voi ehkä kysyä multa jotain ni mä voisin ymmärtää sitä ja puhua saksaa" – Antti

Lisäksi kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapsista monet perustelivat haluaan oppia uutta kieltä kieleen liittyvillä mielikuvilla, kuten kertomalla kielen olevan "kiva". Myös ystäviin tai perheeseen liittyvät seikat saattoivat olla syynä kielen oppimiseen ("koska mun isä on käynyt siellä..."). Englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lasten perusteluissa puolestaan esiin nousi myös oppimisen tai osaamisen halu ("no mä haluan eri kieliä oppia"). Voidaankin huomata, että lapsilla on erilaisia syitä kielten

oppimiseen sekä tietoa siitä, miten ja missä kielistä voi olla iloa ja hyötyä.

Pohdintaa

Tutkimuksen pohjalta kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien sekä englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lasten kielimaailma näyttäytyy useimmiten kaksi- tai monikielisenä. Lähes kaikki lapset kokivat osaavansa päiväkodissa käytettävää kieltä, jonka lisäksi lapset osasivat suomea. Osa lapsista koki osaavansa vielä muitakin kieliä. Näyttäisikin siltä, että toisin kuin koulussa, jossa lapset eivät aina miellä osaavansa kieliä, joita he ovat opiskelleet (ks. esim. Aro 2013), varhaiskasvatuksessa kaksikielistä toimintaa toteuttavissa päiväkodeissa olevat lapset yleensä kokevat osaavansa päiväkodissa käytettävän kielen ja mahdollisesti myös muita kieliä. Myös Björklund ja Mård-Miettinen (2011) ovat tehneet vastaavanlaisia havaintoja kielikylpylasten kielten osaamisesta ja monikielisyydestä. Kielikylpy näyttäisi edistävän monikielisen toimijuuden kehittymistä ja myönteistä suhtautumista kielten oppimiseen (Björklund & Mård-Miettinen 2011). Tutkimustulosten perusteella vaikuttaa siltä, että kaksikielistä toimintaa toteuttavilla päiväkodeilla on myönteinen vaikutus lasten kokemuksiin kielten osaamisesta ja oppimisesta.

Lapset kokivat oppineensa kieliä monissa paikoissa ja monien henkilöiden kautta. Toisin kuin koululaisilla, jotka ajattelivat kielen oppimisen tapahtuvan lähinnä koulussa (ks. Aro 2009; Aro 2012; Skinnari 2012; Dufva, ym. 2011), varhaiskasvatusikäisillä lapsilla mikään instituutio, kuten päiväkotia, ei näyttäytynyt ainoana kielten oppimisen kontekstina. Vaikka lapset mainitsivat usein päiväkodin tai päiväkodissa toimivan varhaiskasvattajan päiväkodissa käytettävän kielen oppimisen yhteydessä, he olivat oppineet kieliä myös informaaleissa ympäristöissä, kuten vanhempien tai kavereiden kanssa sekä ulkomailla lomaillessaan.

Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien sekä englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lasten välillä oli joitakin eroja sen suhteen, millaisia käsityksiä ja toiveita he liittivät muun muassa omaan kielten osaamiseensa sekä uusien kielten oppimiseen. Kielikylpy- ja kielipesäpäiväkodeissa suurempi osa lapsista koki osaavansa useampaa kieltä kuin englanninkielistä toimintaa toteuttavan päiväkodin lapsista. He olivat myös tietoisempia äidinkieltensä osaamisesta. Lisäksi kielikylpy- ja kielipesäpäiväkotien lapset olivat hieman innokkaampia oppimaan uusia kieliä kuin englanninkielistä toimintaa toteuttavien päiväkotien lapset. Tutkimuksen tulosten perusteella näyttäisikin siltä, että kielikylpy- ja kielipesätoiminta ovat edistäneet monikielisyyden kehittymistä ja halua oppia kieliä hieman enemmän kuin englanninkielinen toiminta päiväkodissa. Koska

tässä tutkimuksessa mukana oli vain muutama päiväkotikielinen, tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää. Jatkossa tarvitaankin laajempaa tutkimusta siitä, miten kotimaisten kielten ja vieraan kielen opetus päivähoitossa vaikuttaa lasten kielikäsitteisiin ja kiinnostukseen oppia kieliä.

Kirjoittaja opiskeli varhaiskasvatustiedettä Jyväskylän yliopistossa ja valmistui kesällä 2015 kasvatustieteiden maisteriksi. Hän suoritti opintoihinsa kuuluneen asiantuntijuusharjoittelun Kieliverkostossa.

Lähteet

Aro, M. 2009. Speakers and Doers. Polyphony and Agency in Children's Beliefs about Language Learning. *Jyväskylä Studies in Humanities* 116.

Aro, M. 2012. Effects of authority: voicescapes in children's beliefs about the learning of English. *International Journal of Applied Linguistics* 22 (3), 331–346.

Aro, M. 2013. Kielen oppijasta kielen osaajaksi. Teoksessa T. Keisanen, E. Kärkkäinen, M. Rauniomaa, P. Siitonen ja M. Siromaa (toim.) *Osallistumisen multimodaaliset diskurssit - Multimodal discourses of participation. AFinLAN vuosikirja 2013. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja* 71. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry, 11–28.

Bergroth, Mari 2007. Kielikylpyperheet valokeilassa. Taustat ja odotukset. Vaasan yliopiston julkaisuja. *Selvityksiä ja raportteja* 145. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-204-5.pdf

Björklund, S. & Mård-Miettinen, K. 2011. Kielikylpylasten ja -nuorten monikielinen toimijuus. Teoksessa N. Mäntylä (toim.), *Lapset ja nuoret yhteiskunnan toimijoina. Vaasan yliopisto: Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia* 297, 154–169. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-379-0.pdf

Björklund, S., Mård-Miettinen, K. & Turpeinen, H. 2007. Språkbud 20 år: i går, i dag och i morgon. Kielikylpy 20 vuotta: eilen, tänään ja huomenna. Teoksessa S. Björklund, K. Mård-Miettinen & H. Turpeinen (toim.) *Kielikylpykirja–Språkbadsboken. Vaasan yliopisto: Levón-instituutti*, 9–18.

Dufva, H., Aro, M., Alanen, R. & Kalaja, P. 2011. Voices of literacy, images of books. Sociocognitive approach to multimodality in learner beliefs. *ForumSprache* 2011 (6), 58–71.

Garcia, O. 2009. *Bilingual education in the 21st century. A global perspective*. Malden, Mass: Wiley-Blackwell.

Koivusalo-Kuusivaara, R. 2007. *Lapset, media ja symbolinen vuorovaikutus. Suomalaisten, englantilaisten ja saksalaisten lasten mediasuhteen tarkastelua*. Helsingin yliopisto, Viestinnän laitos.

Lainiala, L. & Säävälä, M. 2012. *Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot*. Helsinki: Väestöliitto.

Mård-Miettinen, K., Kuusela, E. & Kangasvieri, T. 2014. Esikoululaisten käsityksiä kielten oppimisesta. *Kasvatus* 45 (4), 320–332.

Mård-Miettinen, K. & Palviainen, Å. 2014. "Pedagogik på två språk" En beskrivning av användningen av svenska och finska hos en tvåspråkig pedagog på en finsk daghemsavdelning. Teoksessa J. Lindström, S. Henricson, A. Huhtala, P. Kukkonen, H. Lehti-Eklund, & C. Lindholm (toim.) *Svenskans beskrivning 33*. Helsinki: Helsingin yliopisto, 321–332.

Skinnari, K. 2012. "Tässä ryhmässä olen aika hyvä". Ekologinen näkökulma kielenoppijaidentiteetteihin peruskoulun viidennen ja kuudennen luokan englannin opetuksessa. *Jyväskylä Studies in Humanities* 188.